

9

Het was een kind, zo klein een kind, zingt hij terwijl hij overmoedig op een muurtje klimt, de rechterzijde van een stenen brug.

De villa op de achtergrond is jonger dan hijzelf en kan voor hem dus geen geheim verbergen.

Wil dat iets zeggen? Is nu de lucht geklaard? Hij weet het niet, maar iets in hem vertelt dat vooralsnog het kwaad geweken is.

11

Verder maar weer. Zal hij de man passeren die voor hem loopt? Hij draagt een hoed, hij is vast heel belangrijk.

Is dit de man naar wie werd uitgekeken? Zou hij hem durven aan te spreken? Nee, zegt een stem in hem, niet doen.

Het is een mannetje van niets, een doodbidder misschien. Van hoog bezoek kan hier geen sprake zijn. Het ventje moet zijn plan herzien.

Zijn tocht naar huis lijkt wel een zegetocht, want iedereen die hij passeert wil met hem op de foto. Het is alsof hij zweeft.

Hij voelt zich vreemd genoeg en tegen wil en dank een engel die een onbekend gevaar bezworen heeft.

12

Eind goed al goed. Met moeder op de foto sluit hij zijn missie af (al heeft hij van dat woord nog nooit gehoord).

Het is nu tijd geworden voor de huldiging. Zijn linkerhand rust op het stuur. Zijn moeder zal hem zoenen gaan, haar held van dit uur u.

www.renevanloenen.nl - www.nancykoot.nl - www.deroosvanculemborg.nl

Wandeling

- 1 Triosingel 41 → Kalkhovensingel, steek Westersingel schuin over naar Het Wezelpad → Markt
- 2 Oude Vismarkt 8
- 3 Tollensstraat,
- 4 Havendijk/Veerweg,
- 5 Veerweg (pont) → Steenovenslaan → A Van Diezenpad → Westersingel → Zandstraat
- 6 Stationssingel 2, links: St. Anna Kapelstr. → via Lanxmeer naar:
- 7 watertoren, steek over via zebrapad → Meerkade → Jodenkerkstraat, B synagoge → Het Voorburg
- 8 Casa Blanca
- 9 Elisabethdreef → Van Pallandt dreef → Wilhelminadreef
- 10 Sprokkelenburg
- 11 Waldeck Pyrmontdreef → Bouhuysweg → Beusichemsedijk
- 12 molenramp, via Palumbusplaats terug naar centrum

Verkorte route: vanaf 2 (geboortehuis van het jongetje)

Vanaf 1912 fietst een zevenjarig jongetje op een driewieler door Culemborg. Alexander is de zoon van winkelier Samuel Israël, eigenaar van de Goedkoope Bazar aan de Oude Vismarkt 8, meteen ook fotograaf en uitgever van ansichtkaarten. Daarop staan vooral nieuwe gebouwen: b.v. stadsvilla's en de watertoren. Kaarten met nieuwswaarde. Als 'running gag' figureert zoon Alexander op zijn fietsje. Historicus Bert Blommers kwam hem op het spoor, verzamelde de prentbriefkaarten en schreef erover in een uitgave van de Historische Vereniging Voet van Oudheusden. De Roos van Culemborg vroeg dichter René van Loenen de omzwervingen van onze driewielerende held na te lopen. Zo ontstaat een gedichtencyclus en een wandeling waar Culemborg het vanzelfsprekende historische decor is. Tussen de regels valt een vermoeden van naderend onheil te lezen. Alexander overleefde twee wereldoorlogen en stierf in 1955. Geschiedenis op de vierkante meter is soms veelomvattend.

PROLOOG, 1912

Terwijl men zich vergaapt aan wonderen van staal, hun hoogte en hun breedte, blijft in de diepte van de tijd verborgen: het tweeluik van destructie.

1

Een man komt stapvoets angefietst, een tweede houdt hem lopend zonder moeite bij. Collega's lijken het. Vrijaf van de fabriek?

Ook scholen zijn gesloten zo te zien. De jeugd klit samen in twee ongelijke groepen. Wat staat er te gebeuren?

Verwacht men hoog bezoek misschien? Is men soms bang voor iets? Een oproer? Of hangt er oorlog in de lucht?

We zien tussen de groepen in een jongetje, alleen. Hij is een brigadier van de politie! Zijn uniform: een witte muts en dito trui.

Al proeft hij het gerucht, hij weet van niets. Hij moet op onderzoek. Erachteraan! Maar hoe? Hij mist zijn fiets.

DE ROOS
VAN CULEMBORG
kunst & gedichten

2

Nu is zijn tocht begonnen: een ventje van een jaar of vijf met driewieler baart opzien van toevallige passanten.

Maar ook is hij, al fietst hij bijna buiten beeld, bijna teruggeworpen in een toegedekt bestaan, het brandpunt van óns kijken, met ogen ver

bij hem vandaan. Wij zijn de toeschouwers die weten hoe het is gegaan, wat eerst gekomen is en wat veel later.

4

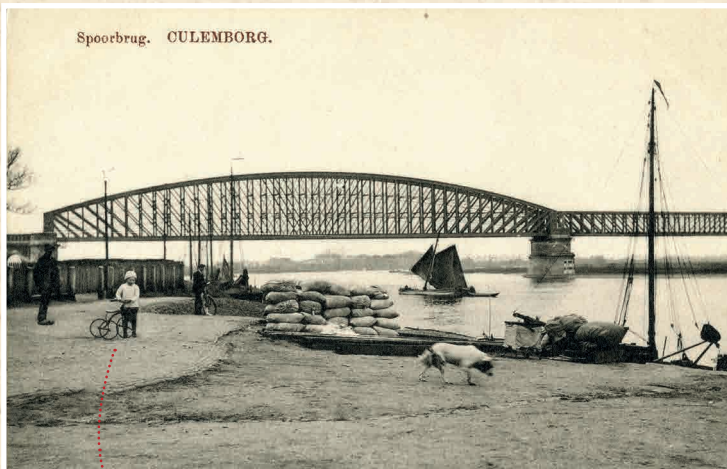

Links van de rails: een man, een vrouw, twee meisjes (een ordentelijk gezin). Rechts van de rails: de jongen met zijn fiets.

Waar wachten deze spelers op? De stoomtram moet passeren. Het eindpunt is in zicht. We kijken naar een film in pauzestand.

Straks maakt de tijd een sprongetje: rijdt het jongetje links van de rails, is het gezin in de tijdstroom verdwenen.

5

Geen reuring bij de haven noch rumoer. Zo bloedt zijn speurtocht dood tot een stillevens: een beest, een boot,

een stapel zakken meel of zand en hij, het ventje naast zijn fiets met links en rechts van hem een vage figurant.

Het is de spoorbrug die de elementen overspant, de schikking van dit ogenblik een kader geeft, een strenge bovenkant.

A

EERSTE INTERMEZZO

Er raast een trein voorbij. Een lichaam is een ding dat zich verplaatsen laat. De machinist bestookt arcadië, heerlijke hangplek langs de spoordijk.

6

Ook bij het treinstation niets te beleven! Geen hoog bezoek in aantocht, geen koningin incognito, geen commandant, geen regiment.

Is nu zijn tocht mislukt en hij miskend als reddertje in nood, bewaker van de vrede? Hij snapt het niet en wil terug naar huis.

Dat wij het zijn die aan zijn tocht betekenis verlenen, kan hij eenvoudigweg niet weten. Het is het raadsel dat de kijkdoos overstijgt.

7

Wat brengt hem hier – tot honderd meter van de watertoren? Is hij, op weg naar huis, verdwaald misschien?

Een onbekende jongen daagt hem uit om op te stijgen met zijn hemelfiets, boven de hoogste boom, tot bij de torentrans.

Engel met zijwieltjes! Zo wordt hij uitgejouwd. Is het alleen maar om zijn uniform? De pestkop heeft de lachers op zijn hand.

B

TWEEDE INTERMEZZO

Een huis van troost met tranen aan de daklijst. De sjoel! Met vreemde lettertekens boven deuren als gevouwen handen: huis van gebed voor alle volken.

8

Rechtsonder komt hij onverwacht opnieuw in beeld. Hier is hij op bekend terrein terug. Hij vat weer moed en zet zijn speurtocht voort.

Nu zijn de villa's aan de beurt voor een inspectie. Op vlagvertoon dient hij te letten en anders op verdachte acties achter de vitrages.

Maar op welk venster ook zijn blik gericht is, de witte villa blijft een vesting zonder levensteken, een burcht zonder betekenis.